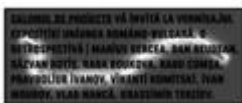

ARTE VIZUALE. Uniunea Româno-Bulgară și comuniunea artei contemporane

Expoziția Uniunea Româno-Bulgară. O retrospectivă poate fi vizitată pînă pe 15 februarie la Salonul de Proiecte, București

Subiectiv și spontan, anterior feedbackului analitic al gândirii, titlul celei mai recente expoziții de la Salonul de Proiecte, *Uniunea Româno-Bulgară. O retrospectivă*, evocă autentică expoziție de „salon“, construită dintr-o perspectivă istorică, „retrospectivă“, asupra unei instituții de stat sau a unei organizații colective artistice din perioada socialistă, sau chiar asupra unei „uniuni“ contemporane, din sectorul public, angrenate în misiunea de a unifica societăți, comunități și culturi diferite. După care intervine judecata critică și mintea percepe, de fapt, descifrabila ironie.

Uniunea Româno-Bulgară. O retrospectivă inaugurează sezonul expozițional 2014-2015 al Salonului de Proiecte și mixează artiști contemporani români și bulgari într-un eveniment ce înscenează detașat schimburile culturale sau „înfrățirile“ între popoare efectuate în spiritul unei „unități în diversitate“ (1.) Concepută de Vlad Nancă, expoziția pornește de la proiectul Uniunii Româno-Bulgare, creat de acesta împreună cu artiștii bulgari Ivan Moudov și Krassimir Terziev în 2006 (2.), și prezintă concretizarea întâlnirii celor două scene artistice.

Contrar titlaturii, Uniunea Româno-Bulgară nu este o grupare sau o asociație artistică, o organizație instituită în vederea facilitării cooperării, a dialogului cu alte structuri instituționale sau a cumulării efectelor unei gândiri și misiuni comune. Ea a funcționat preponderent prin instanțe fictive, fiind în esență o interfață ironică, un demers artistic (3.)

Uniunea nu prezintă proiecte concepute în sensul unei opere colective sau în cel al colaborării și coalizării în contextul sistemului artistic actual, prin practici de rezistență la variile mecanisme acaparatoare. Expoziția aduce împreună lucrări individuale și independente, selectate în logica adecvării lor la o asemenea tentativă de apropiere, ce chestionează relațiile dintre naționalitate și identitate, memorie și construct istoric, separare și vecinătate.

Certe dimensiuni ironice și conceptuale în receptarea trecutului

Între instalațiile lucrate de artiști diferiți în perioade diverse există deci puncte de intersecție: referințele din câmpul semantic al „uniunii“ (alăturare, unificare, comunicare, transfer și schimb de informație), certe dimensiuni ironice și conceptuale în receptarea și transmiterea reverberațiilor trecutului – mai ales ale celui socialist, împărțit de cele două state vecine – atât asupra societății, culturii, cât și asupra înseși artei practicate.

Dacă expoziția de față nu poate (re)prezenta o „retrospectivă“, deoarece Uniunea Româno-Bulgară a avut o activitate limitată și mai degrabă simbolică, ea atestă totuși durabilitatea unor legături artistice ce s-au perpetuat pînă în prezent și care conectează reprezentanți atât tineri, cât și consacrați ai artei contemporane din Bulgaria, precum „fondatorii“ Krassimir Terziev și Ivan Moudov, cu artiști români din aproximativ aceeași generație. Expunerea juxtapune spațial cele două „naționalități“ ale artiștilor, primul interval al Salonului fiind dedicat „vecinilor“, iar cel următor, „localnicilor“.

La intrare ne întâmpină un duș rece: o cizmă de cauciuc ce se scurge într-o cadă de plastic sau, mai bine spus, instalația lui Vikenti Komitski, *The Necessary Precondition* (2014), care etalează stereotipurile legate de condiția precară a fostelor state socialiste, atât din perspectivă occidentală, cât și din

interior. Parcursul inițiat prin Uniune continuă în ax cu instalația lui Krassimir Terziev, *Let's Dance / Clothes for Collective Life* (1996), piesă centrală pentru expoziție, prin formula standard a unirii – hora, obicei popular comun spațiului est-european, compusă aici din cămăși albe cu brațe împărțite –, evocând totodată eforturile comuniste de a coagula oameni în cooperative, asociații și alte structuri colective.

Această axă a unificării culminează cu un exemplar din lucrarea comestibilă a lui Ivan Moudov, *Wine for openings* (2014). Cabernet Sauvignon-ul etichetat special pentru evenimentul de la Salonul de Proiecte a putut fi consumat de publicul prezent la deschidere, în tradiția de vernisaj, contribuind la starea de (com)uniune dintre participanți.

În polul opus, al separării, se situează instalația luminoasă a lui Pravdoliub Ivanov, *Border By Memory* (2006), care reproduce în neon conturul aproximativ al frontierei dintre România și Bulgaria. Granițele reprezintă un consens condiționat de context, linii variabile în timp și spațiu, care depășesc limitele fișiei administrative și sînt elastice din punct de vedere istoric și demografic. Deși imaginar, conturul graniței trasat de artist devine un obiect concret, linia fină de cezură, dar și de contact a Uniunii. Într-o cheie similară, instalația Radei Boukova, *Vitrines* (2013), transformă obiecte funcționale – recognoscibilele și comunele uși de vitrină, omniprezente în perioada comunistă – în sticle inutile, imobilizate în cadrul unor rame-cutii, care nu se deschid și totodată nu protejează nimic. Diviziunea se transformă în diversitate în lucrarea lui Ivan Moudov, *One Square Meter* (2009), care prin jocul dintre suprafață și formă geometrică sugerează posibilitatea viziunilor alternative: un metru pătrat poate fi redat printr-un cerc.

Pe „teritoriul“ artiștilor români se regăsește, într-o compoziție suprarealistă, instalația lui Răzvan Botiș, *Pelikan ink, inkwell?* (2014). Precum reminescente ale memoriei, modelele de studiu academic „după antic“, fragmentate și atacate ironic cu cerneală – încă un element din universul educației de moștenire socialistă – funcționează ca un manifest personal al artei practicate de Botiș.

În continuare, instalația lui Radu Comșa, *Transcription [RGB_Grey]* (2014), obține o sinteză cromatică prin suprapunerea vizuală a trei filtre diferite de percepție. Trecerea către pictura *Untitled* (2013), a lui Dan Beudean, care distorsionează tematica specifică realismului socialist într-o absurdă și deformată scenă cu muncitori angrenați într-o activitate neproductivă, invită la reflecții pe marginea picturii contemporane românești și a posibilităților sale transgresive în contextul postcomunist.

Instalația lui Vlad Nancă, *Commune sense (reflexion on vicinity)* (2013), abordează ironic diversitatea și raportul dintre sine și celălalt prin falsul efect de oglindire a plantei de Sansevieria. Iluzia optică creată de poziționarea celor două plante suscită considerații despre granița fină dintre identitate, identificare și alteritate. Instalația conține elemente specifice practicii artistice a lui Nancă (4.), care utilizează obiecte, referințe și o estetică aferente epocii socialiste, direcție continuată în expoziție prin lucrările lui Marius Bercea. Instalația *Machetă / Model* (2014) reprezintă macheta unui complex arhitectural din sfera programului de arhitectură de vilegiatură de pe litoral, implementat cu succes în anii '60-'70, atât în România, cât și în alte state cu potențial turistic din blocul comunist. Macheta colorată psihedelic-expresionist în explozii cromatice caracteristice artei lui Marius Bercea nu-și mai păstrează aura unui templu modernist, de reprezentare a sistemului opresiv de stat, ci arată ca un *squat* vandalizat de posibili locatari contemporani. Atmosfera Sci-Fi, distopică, se regăsește și în cele opt desene cu scenografii *space-age*.

Poate cea mai provocatoare lucrare din expoziție, cea mai apropiată de spiritul unei „Uniuni“ de orice fel, este și cea mai ușor de trecut cu vederea. Situată la începutul parcursului expozițional și totuși camuflată prin aparența de mobilier-de-birou-fișet, galeria „de sertar“ *Ogms* – un proiect demarat de Ivan Moudov împreună cu Kamen Stoyanov și Stevan Guermeur – prezintă în cele patru sertare ale cabinetului său (5.) contribuțiile artiștilor bulgari Zoran Georgiev, Lubri, Dimitar Solakov și Voin de Voin. Condițiile de expunere sînt formatul fizic impus de sertar, proiectele în cauză adaptîndu-se sau chiar integrînd tehnic și conceptual constrîngerile spațiale și conotațiile inerente acestui tip de „galerie“: comprimată, unificată, mobilă, auto-reflexivă.

Limbajul internațional al artei contemporane

Zoran Georgiev utilizează iluziile optice oferite de o imagine tridimensională a unui capitel ionic în mini-lucrarea *Capital*, care adresează relația dintre monument și utilizarea lui consumeristă astăzi, apropierea lui prin kitsch în interese contemporane naționalist-populiste. Dimitar Solakov recrează spațiul tridimensional al uneia dintre expozițiile sale personale de fotografie, pe care îl prezintă derulat și bidimensional, printr-un mecanism special, chestionând relația dintre valoarea documentară și cea artistică a fotografiei. Lubri prezintă *Crops for Ogms*, un calup de fotografii cu fragmente, decupaje din alte lucrări ale sale, accentuând condiționarea mediului fotografiei de cadrul pe care îl surprinde și – în general – (im)posibilitatea artistului de a crea imagini noi într-o lume saturată de vizual. În ultimul serrat se găsește videoul lui Voin de Voin, *Owls Aint Models*, care prezintă performance-ul teatral, ludic și absurd al artistului.

În final, coerența acestei expoziții este furnizată de ceea ce am putea numi, cel puțin simplist și generic, limbajul internațional al artei contemporane: strategii, concepte și abordări exprimate prin unități obiect-text accesibile publicului interesat și receptiv. În interiorul Uniunii simulate, arta contemporană aduce acea comuniune vizată. Iar efectul real al (com)uniunii poate fi experimentat cel mai bine direct.

1 „Unitate în diversitate“ este motto-ul Uniunii Europene.

2 Mai exact, pe 14 octombrie 2006, la Cracovia, așa cum atestă în mod informal și ludic documentul redactat și semnat de mână de cei trei artiști, inclus în expunere cu un statut multiplu: operă colectivă, ironică mărturie documentară sau posibil material de arhivă.

3 Uniunea Româno-Bulgară are la activ mai ales proiecte absurde sau critice, precum *Muzeul de Artă Contemporană din Sofiasau Anul Polonez în Madagascar*, printre care se distinge contribuția Uniunii în sponsorizarea celei de-a XIII-a ediții a *Contemporary Art Week* în Plovdiv, în 2007.

4 Integrarea plantelor vii în instalații conceptuale este o practică recurentă în arta lui Vlad Nancă, întâlnită în lucrările *Bucket*, cu plante Yukka, *Endless Nature* sau *Plant Mobile*. Totodată, plantele de interior sînt un loc comun în instituțiile sau spațiile de stat, de dinainte de 1989 și pînă astăzi.

5 Cabinet recent achiziționat pentru a găzdui proiectele „galeriei“, care funcționa în prealabil în sertare și dulapuri *site-specific*.

Expoziția *Uniunea Româno-Bulgară. O retrospectivă* poate fi vizitată pînă pe 15 februarie la Salonul de Proiecte, București.

Diana Ursan

Observator Cultural, nr.: 758, din 06.02.2015

http://www.observatorcultural.ro/0-comentarii*articleID_31415-articles_details.html